

Com perceben el paisatge els agricultors locals?

10/2012 - **Medi ambient i Conservació.** Investigadors de la UAB han realitzat un estudi en el qual, a partir d'una comunitat rural de la costa del Pacífic mexicà, han avaluat com coneixen i perceben els agricultors locals els paisatges de la seva zona. Els resultats indiquen que aquests agricultors donen molta importància al bosc i al manglar, que en ells mateixos no proporcionen aliments diaris, però que si són essencials en el subministrament d'aigua, el manteniment de la biodiversitat del territori i la qualitat de l'aire. El coneixement i percepció de les comunitats rurals pot ser complementari al coneixement científic, i junts poden utilitzar-se per a desenvolupar les prioritats en la gestió del territori.

Es ben sabut que les poblacions locals tenen una riquesa de coneixement sobre el medi natural que els envolta i els processos ecològics que s'hi donen. Aquest coneixement local, les practiques de los usos del sol i les múltiples visions locals sobre el paisatge poden oferir informació complementaria a l'obtinguda mitjançant enfocaments científics convencionals. No obstant això, s'ha prestat poca atenció a les percepcions i coneixements locals i el seu potencial per a la planificació territorial, la qual cosa es especialment important en països com Mèxic on encara existeixen alts nivells de desforestació i per tant, existeix el risc de perdre nombrosos bens i serveis ambientals. A partir de un cas de estudi en una comunitat rural en la costa del Pacífic Mexicà, vàrem documentar com els experts locals - els agricultors locals - perceben, reconeixen i utilitzen les diferents unitats de paisatge i dels béns i serveis ambientals que aquests proporcionen.

A través d'un procés participatiu, es van identificar els tipus d'unitats de paisatge que els agricultors varen diferenciar sobre la base de la seva ubicació i de la seva homogeneïtat interna. Quan se'ls va preguntar sobre la manera com classifica el territori de l'ejido, un espai comunitari d'explotació tant ramadera com agrícola, la majoria dels informants eren capaços d'explicar amb cert detall, els components, processos i propietats associats a cada tipus de paisatge, així com la distribució dels mateixos al seu territori. Els agricultors van utilitzar principalment tres criteris per a la seva tipologia: geomorfologia (grau de pendent i aspecte), el sòl i l'ús del sòl i la coberta vegetal. A més, s'han identificat i descrit els paisatges biofísics en base a la classificació del paisatge convencional. La comparació per a examinar la correspondència entre les classificacions locals i científiques es va realitzar mitjançant la superposició dels dos delimitacions de paisatge utilitzant eines informàtiques de SIG, Sistema d'Informació Geogràfica.

A més, es va crear un índex per avaluar els paisatges des d'un punt de vista cultural, i en concret, pel que fa a la importància que tenen en la provisió de béns i serveis ambientals per a la població local. Després d'avaluar cada tipus de paisatge segons l'índex, mitjançant la combinació dels valors de rellevància dels recursos naturals i del béns i serveis ambientals, varem trobar que la unitat de paisatge més important, localment, eren les àrees boscoses, seguit de prop pels manglars. Això és important ja que aquests paisatges ofereixen una oferta més diversificada dels recursos naturals utilitzats pels agricultors, i als que solen tenir fàcil accés. Això significa que encara que el bosc i el manglar en si no són importants com a fonts d'aliments (ja que no preveuen les àpats diaris, però sí, plats específics), tots dos són essencials per proporcionar els béns i serveis ambientals més destacats. Aquests inclouen el subministrament d'aigua, el manteniment de la qualitat de l'aire, i la regulació del clima local, i el manteniment de la biodiversitat al territori, la qual cosa molts agricultors van argumentar són elements fonamentals del seu benestar.

Les tipologies del paisatge són importants perquè funcionen com un model bàsic espacial, territorial, tant per als productors locals i els funcionaris tècnics del govern. Creiem que, el coneixement de les comunitats rurals i la percepció del paisatge pot esdevenir un pont de comunicació per qüestions d'ordenació del territori entre la població local, els científics i els responsables polítics per articular amb més claredat les prioritats locals en la gestió del territori.

Martí Boada Juncà / Minerva Campos Sánchez.

Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals

Minerva Campos, Alejandro Velázquez, Gerardo Bocco, Ángel Guadalupe Priego-Santander, Martí Boada, Michael K. McCall. "Rural peoples' knowledge and perception of landscape: a case study from the Mexican Pacific coast" *Society & Natural Resources*, 2012, 25 (8), pp 759-774.